

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Nalezing bevrijdingspastoraat

In het meinummer van ons blad stelde ik het bevrijdingspastoraat aan de orde. Het eerste onderdeel van de Kroniek ging in op het bevrijdingspastoraat als zodanig. In het tweede onderdeel protesteerde ik tegen de propaganda voor het bevrijdingspastoraat door ds. Jac. Ophoff en tegen de besluitvorming van de kerkenraad te Zwolle-Noord. In het verlengde van deze bijdragen kom ik nog eens op het bevrijdingspastoraat terug. Bij wijze van nalezing.

The Candlestand Statement

In de Kroniek van mei werd ervoor gepleit dat de kerken zich gaan uitspreken over het evangelicale en charismatische denken. En dan in de zin van een ondubbelzinnig 'nee'. In het ND van 30 mei heb ik mijn bedoeling gepreciseerd:

Dat (evangelicale/charismatische, HW) denken is m.i. wezensvreemd aan het bijbels-gereformeerde denken. Nee, de gereformeerde belijdenis spreekt zich niet uit over het bevrijdingspastoraat. Maar ook wanneer iets niet met zoveel woorden in de belijdenis weersproken wordt, kan het nog wel om een afwijking van de Bijbel gaan! Dat gaat boven de persoonlijke mening van ene ds. Wilschut uit. Zo werd het in 2004 hardop gezegd in 'The Candlestand Statement. Gereformeerde overwegingen bij de charismatische beweging'. Waarin vertegenwoordigers van gereformeerde kerken uit diverse landen waarschuwden voor dwaalleringen uit de charismatische beweging, het bevrijdingspastoraat inclus.

Nu is 'The Candlestand Statement' geen officieel kerkelijk geschrift. Toch zullen we naar iets dergelijks toe moeten. Al eerder pleitte dr. A.N. Hendriks daarvoor, toen hij een publicatie van ds. G. Hutten besprak. Laten de Gereformeerde Kerken in Nederland – als het even kan samen met de Christelijke Gereformeerde Kerken – zich helder uitspreken tegen de dwalingen van het evangelicale/charismatische denken. En laten kerkenraden en predikanten dan hun positie bepalen. Zodat we niet langer de situatie hebben, dat de één bevrijdingspastoraat als een goddelijk moeten aanprijst, terwijl de ander het afwijst als dwaalleer.

Hierop ontving ik (o.a.) de reactie dat het evangelicale en charismatische denken binnen onze kerken zich heus niet laat stoppen met een formele kerkelijke aanvaarding van *The Candlestand Statement*. Daar is iets van aan. De formele aanvaarding zal uitdrukking moeten zijn van een innerlijke overtuiging. Zodat je je er *geestelijk* aan gebonden weet. Anders blijf je wegen zoeken om je eronder uit te praten. En ben je nog net zover als voorheen.

Tegelijk kan een formele aanvaarding én handhaving ervan helpen om kerkelijk duidelijkheid te scheppen. Als de kerken officieel 'nee' zeggen tegen het evangelicale en charismatische denken, moet je wel kleur bekennen. Wat dat betreft zitten we om een belijdende verklaring te springen, zonder dat deze meteen op het niveau van de drie formulieren van eenheid getild wordt.

Dan kun je de vraag stellen of er niet wat aan *The Candlestand Statement* geschaafd moet worden. Of dat er misschien een beknoptere eigen verklaring moet worden opgesteld, al dan niet in samenwerking met de CGK. Het gaat nu even over het principe. Ik heb begrepen dat de Gereformeerde Bond binnen de PKN gaat werken aan een (waarschuwend) brochure over het evangelicale en charismatische denken. Met een belijdende verklaring konden we wel eens de hele gereformeerde gezindte een dienst bewijzen. Welke kerk neemt de uitdaging aan om deze zaak op de kerkelijke agenda te krijgen?

Alleen, krijgen we er binnen de GKv nog de handen voor op elkaar? Aan de hoeveelheid reacties op de mei-Kroniek heb ik gemerkt hoe breed de zorg over het oprukken van het evangelicale/charismatische denken onder ons leeft. Tegelijk zijn er die het heftig verdedigen. Zien we met elkaar nog wel de geestelijke kloof tussen gereformeerd en evangelisch/charismatisch? En durven wij nog algemeen bindende uitspraken te doen? Zo niet, dan zitten we wel met een probleem. Dat laat zich niet langer op de lange baan schuiven, nu onder ons zo openlijk het bevrijdingspastoraat gepromoot wordt.

C. van der Kooi

In het meinummer citeerde ik uit *CV.Koers* van maart 2008. Daarin kwamen voorstanders van het bevrijdingspastoraat aan het woord. Daarnaast waren er gematigder stemmen. Ik schreef:

Gelukkig dat er in CV.Koers van maart 2008 ook andere geluiden klonken. Ook van prof. dr. C. van der Kooi. Hij kan gelden als een onverdacht getuige. Tegenover de zogenaamde charismatische vernieuwing staat hij positief. Maar als het gaat over het bevrijdingspastoraat, trapt hij zowel voorzichtig als nadrukkelijk op de rem. Hij waarschuwt zelfs voor een 'spookgeloof'. Want hij herkent in de Schrift niet de fixatie op persoonlijke demonische bindingen, waarom het in het bevrijdingspastoraat draait. Een verademing, dit gematigde en bezonnen geluid!

Uit de bijdrage van prof. Van der Kooi was niet op te maken dat hij ruimte zag voor de praktijken van het bevrijdingspastoraat. Toch blijkt dat wel het geval te zijn. In het *Friesch Dagblad* – waarin artikelen over het bevrijdingspastoraat verschenen – schreef prof. Van der Kooi (ik citeer via www.huisvanvrede.nl):

In de vorige artikelen over dit onderwerp vertelde de familie Ophoff hoe dit bij hen praktisch werkte. Hun verhaal en getuigenis sprak me aan omdat valse bindingen of verbindingen niet gezocht werden, geen voorwerp van ongezonde fascinatie waren, maar iets waar men eenvoudig op stuitte. Bovendien vormen in hun reflectie het geestelijke en het psychologische geen tegenstelling die elkaar uitsluiten.

U zult begrijpen dat ik de taxatie van prof. Van der Kooi niet deel. Na de Kroniek in het meinummer hoef ik dat niet nader toe te lichten. Maar nu ik prof. Van der Kooi als tegeninstantie tegen de praktijk van het bevrijdingspastoraat aanvoerde, lijkt mij het een kwestie van eerlijkheid om u het bovenstaande door te geven. Bij prof. Van der Kooi blijkt het charismatische bloed toch te kruipen waar het niet gaan kan...

P.W. van de Kamp

In *De Reformatie* van 7 en 14 juni 2008 schreef dr. P.W. van de Kamp een tweetal artikelen ter nabeschouwing op het congres dat op 4 april 2008 door de TU in Kampen georganiseerd

werd. Het eerste artikel ('Drijf demonen uit!') is beschrijvend, het tweede artikel ('Wie drijft demonen uit bij wie?') evalueert. Van de Kamp stelt een vijftal vragen aan de orde, die zijns inziens in de discussie over het bevrijdingspastoraat centraal staan.

Voor Van de Kamp is de eerste vraag: wat bedoelen we eigenlijk, wanneer we het hebben over bevrijdingspastoraat? Je kunt zeggen: alle pastoraat is bevrijdingspastoraat. Maar daarmee schep je weinig helderheid. Wat in discussie is, is het bevrijdingspastoraat in de zin van het uitdrijven van demonen (exorcisme). Van de Kamp stelt vanwege alle begripsverwarring voor om de hele term 'bevrijdingspastoraat' te laten vallen en te vervangen door 'exorcisme' of 'exorcistisch pastoraat'. In samenhang daarmee werpt Van de Kamp de vraag op, wat we nu precies verstaan onder demonische gebondenheid.

Terecht constateert Van de Kamp de spraakverwarring wanneer de term 'bevrijdingspastoraat' gebruikt wordt. Alleen zou ik ervoor willen pleiten om deze term *alleen in de smalle betekenis (exorcisme)* te blijven gebruiken. Binnen charismatische kring is dit dé term geworden voor het uitdrijven van demonen. Als we voortaan de term 'bevrijdingspastoraat' dan ook daarvoor reserveren, is er in ieder geval al enige helderheid gekomen. En we hoeven dan ook de zaken niet langer onschuldiger voor te stellen dan ze zijn, 'omdat elk pastoraat bevrijdingspastoraat is'. Wie – zoals ds. J. Ophoff op zijn site doet – verwijst naar boeken van Wilkin van de Kamp en Derek Prince, heeft het over deze specifieke vorm van bevrijdingspastoraat.

Hoe mal het ook klinkt, ik raad u aan om het boek *Zij zullen boze geesten uitdrijven. Wat u moet weten over demonen: uw onzichtbare vijanden!* (DPM Nederland, Heemskerk 2006 vijfde druk) van Derek Prince te lezen. Dan weet u precies in welk klimaat u verzeild bent geraakt. Ieder kan constateren hoe de Bijbel regelmatig op de klank af wordt ge(=mis)bruikt. Om nog maar te zwijgen over allerlei opzichtige dwaasheden, bijvoorbeeld dat een demon zich bij een vrouw schrap kan zetten in het nauwe deel van de keel, met als advies om een paar keer krachtig te kuchen... (p. 267). Niet dat ik ds. Ophoff voor deze dwaasheden verantwoordelijk stel. Wel voor het feit dat hij dit boek zonder expliciete waarschuwing aanbeveelt.

Graag spreek ik waardering uit voor het artikel van dr. Van de Kamp. Hij stelt zinnige vragen aan de orde, waaruit kritische distantie blijkt. Zo komt het gesprek echt verder. Niet door zelf alvast het bevrijdingspastoraat in praktijk te gaan brengen. Om vervolgens te gaan klagen dat het gesprek niet gevoerd wordt. Ik herhaal wat ik in mijn genoemd Vrijplaatsartikel in het *ND* van 30 mei 2008 gezegd heb: wanneer je in het gespreksstadium bent, verbind je aan je mening nog geen praktische consequenties. Doe je dat wel, dan is het gesprek voorbij en rest alleen een heldere positiekeus.

Gemeente vandaag

Ook het Steunpunt gemeenteopbouw heeft aandacht gegeven aan het bevrijdingspastoraat (www.gemeentevandaag.nl, artikel van de maand juni 'Bevrijdingspastoraat?'). De bedoeling van dit artikel

is niet om een sluitend antwoord te geven op al die vragen die opgeworpen kunnen worden. Soms kun je niet anders dan erkennen dat ons denkraam niet groot genoeg is om de werkelijkheid in een sluitend systeem te vatten. ... Voor de zekerheid: dit artikel is geen schriftelijke cursus bevrijdingspastoraat; het wil alleen helpen om de vragen die rond dit verschijnsel opkomen, in een breder kader te zetten.

Het is hier niet de plaats om alle ins en outs van dit artikel te bespreken. Wel moet mij van het hart dat ik in dit artikel iets mis. Jawel, er worden kritische vragen gesteld en kritische opmerkingen gemaakt. En toch houdt het artikel zich voor mijn gevoel op de vlakke. Het blijft informerend. Een (waarschuwend!) waardeoordeel ontbreekt. Dat geeft aan het verhaal een klank van *welwillendheid*. Het zal ongetwijfeld niet de bedoeling van de schrijver van dit artikel zijn geweest. Maar ik heb gemerkt dat men het soms gebruikt als pleidooi vóór het bevrijdingspastoraat. Zo werd het mij althans door iemand toegemaid. Dat moest ik maar eens lezen. Dit was ándere koek! Nee, aan een dergelijk gebruik kun je als auteur weinig doen. Maar 't zegt wel iets over de indruk die dit artikel kan achterlaten.

In de mei-Kroniek citeerde ik uit *The Candlestand Statement*, waarin afstand werd genomen van 'elke leer die suggereert dat ziekte en ongeluk altijd veroorzaakt wordt door demonen en kwade geesten, waaraan wij door onze ontrouw "open huis" zouden hebben.' Het artikel 'Bevrijdingspastoraat?' plaatst er de volgende kanttekening bij:

De opstellers van deze verklaring komen uit wat wij de 'derde wereld' noemen. Hier dient het citaat voor het volgende. De opstellers leven in een wereld waarin aandacht voor het occulte heel gewoon is. Ze kennen een godsdienstigheid die het voorwerp van aanbidding wil manipuleren om de bidder te zegenen. Juist zij zijn zeer terughoudend rond het onderwerp uitdrijven van demonen. In dit citaat gaat het om een andere vorm van 'bevrijdingspastoraat' dan wij tegenkomen in ons land. Beoefenaars van bevrijdingspastoraat stellen zeker niet dat ziekte en ongeluk altijd veroorzaakt worden door demonen. Toch geven we dit citaat een plaats, omdat het ook in de persoonlijk toegespitste diagnose – in jouw geval is er door je eigen schuld sprake van demonische bezetting – heel jammer zou zijn als er na eventueel mislukken van de bevrijding (die verhalen zijn er ook) bij de pastorant een schuldgevoel zou ontstaan.

Het is te betwijfelen of *The Candlestand Statement* een andersoortig bevrijdingspastoraat bedoelt. Inderdaad, het bevrijdingspastoraat à la Derek Prince beweert niet dat *alle* ziekte e.d. van demonen afkomstig is. In *Zij zullen boze geesten uitwerpen* neemt Prince er met zoveel woorden afstand van (p. 11). Maar daarmee is het *mechanisme* van dit bevrijdingspastoraat nog niet anders dan wat in derdewereldlanden gepraktiseerd wordt. *Principieel* gaat het om een *gelijksortig* verschijnsel: demonische binding, waarvan je bevrijd wordt in de weg van schuldbelijdenis, bevrijdingsgebed en het met autoriteit demonen bevelen om weg te gaan. Vandaar dat de desbetreffende passage uit *The Candlestand Statement* ook voor het bevrijdingspastoraat waarmee wij te maken krijgen, voluit van toepassing is.

Afgesloten op 20 juni 2008.